

МОНГОЛБАНК
МОНГОЛ УЛСЫН ТӨВ БАНК

МОНГОЛ УЛСЫН ИРГЭДИЙГ САНХҮҮГИЙН ЛУЙВАР, ЗАЛИЛАН, ЦАХИМ ГЭМТ ХЭРЭГТ ӨРТӨХӨӨС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ БОЛОМЖ /ББСБ-ЫН ФИНТЕК ЖИШЭЭН ДЭЭР/

УДИРДСАН БАГШ

Э. Тамир /Ph.D/

ОЮУТНЫ НЭР

П. Ану-Үжин
А. Найданжав

АГУУЛГА

Судалгааны үндэслэл, зорилго, зорилт, таамаглал

Судлагдсан байдлын судалгаа, онол

Өнөөгийн нөхцөл байдал, орчны шинжилгээ

Судалгааны дизайн, арга зүй таамаглал

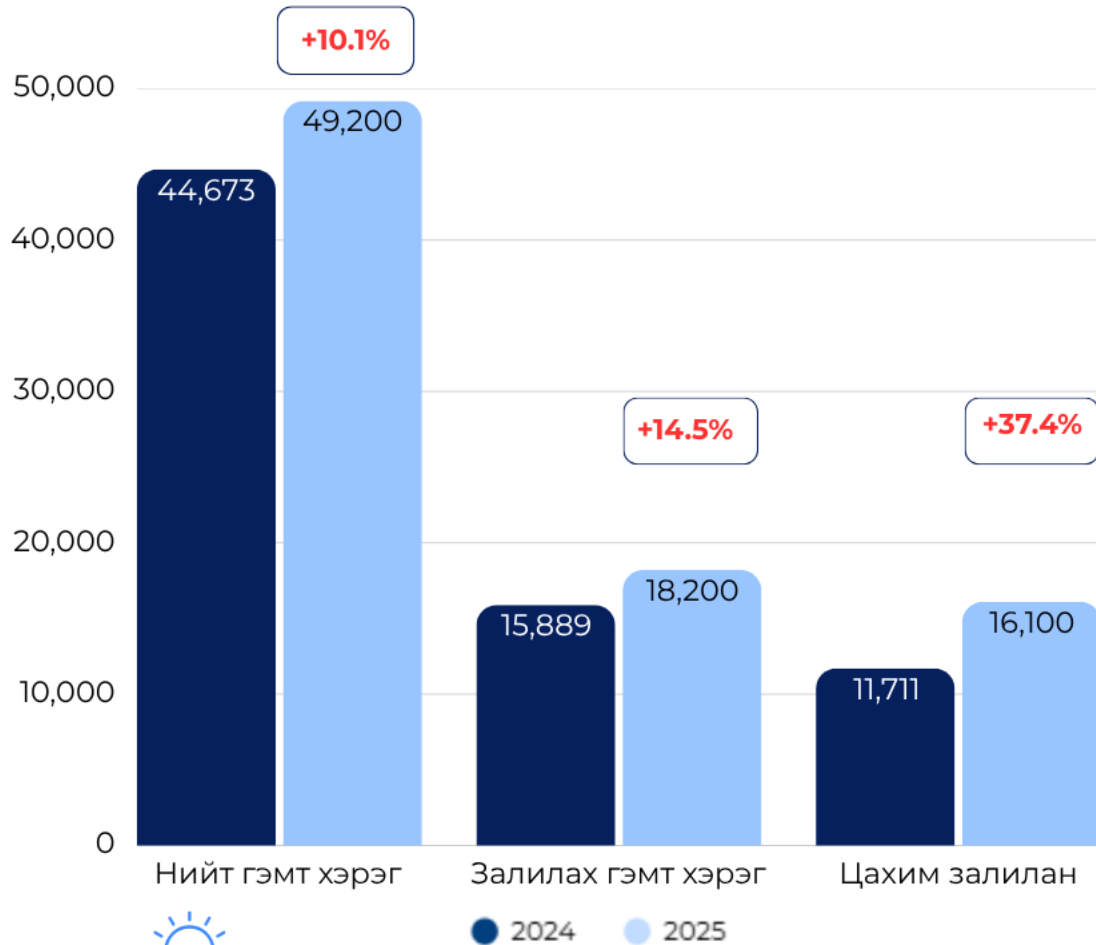
Шинжилгээний үр дүн

Дүгнэлт, санал зөвлөмж

Судалгааны үндэслэл

Монгол Улсын гэмт хэргийн ерөнхий нөхцөл байдал ба залилах гэмт хэргийн өсөлтийн динамик

Зорилго

Банк бус санхүүгийн байгууллагуудын нэвтрүүлж буй финтек технологийг ашиглан иргэдийн санхүүгийн боловсрол, дижитал чадамжийг дээшлүүлэх, цахим залилангийн шинжтэй сэжигтэй гүйлгээ, зан төлөвийг бодит хугацаанд илрүүлэх, улмаар санхүүгийн луйвраас урьдчилан сэргийлэх үр нөлөөтэй арга, механизмийг тодорхойлоход оршино.

Зорилт

- Санхүүгийн луйвраас урьдчилан сэргийлэхэд финтек технологийн гүйцэтгэх үүрэг, үр нөлөөг тодорхойлох
- Мөнгө угаах болон санхүүгийн залилантай тэмцэх компаенсийн тогтолцоонд финтек шийдлүүдийн оруулж буй хувь нэмрийг дүгнэх
- Иргэдийн санхүүгийн аюулгүй байдлыг хангах бодлогын зөвлөмж, практик механизмийг боловсруулах

Ач холбогдол

Санхүүгийн салбарт мөнгө угаах болон санхүүгийн залилантай тэмцэх компаенсийн тогтолцоог сайжруулах, иргэдийн мэдлэгийг дээшлүүлэх замаар санхүүгийн системийн аюулгүй байдлыг хангах бодит байдалд хэрэгжиж болохуйц бодлогын шийдэл, зөвлөмж боловсруулахад ач холбогдолтой.

Судлагдсан байдлын судалгаа

1970 | AKERLOF

Information Asymmetry

Мэдээллийн асимметри буюу тэгш бус байдал нь хэрэглэгчийг залилагчийн тавьсан хавханд унаж, буруу сонголт хийхэд хүргэдэг.

2012 | FRANKEL

The Ponzi Puzzle & Trust

Залилангийн механизм: Залилан бол зөвхөн мөнгө авах үйлдэл биш, хүний итгэлцэл болон сэтгэл зүйн сул талыг ашигладаг цогц систем юм.

2015 | Deason, Rajgopal, & Waymire

Affinity fraud

1988-2012 оны 376 Понзи схемийг судалж, дундаж хугацаа нь 4.3 жил, 46% нь танилын сүлжээнд (Affinity fraud) тулгуурлагдгийг тогтоосон.

2016 | ARNER ET AL.

FinTech Evolution

Финтек инновац: Уламжлалт системийн үр ашиггүй, удаан байдлыг бууруулж, технологиор дамжуулан эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх шинэ үе шат.

Онол арга зүй

Понзи схемийн онол

4.3 жил
дундаж хугацаа

46%
танилын
сүлжээгээр

- Шинэ оролцогчдын мөнгөөр өмнөхийг төлдөг
- Бодит ашиг байхгүй тогтолцоо.
- Урсгал тасрахад нурдаг

Пирамид схемийн онол

Binary

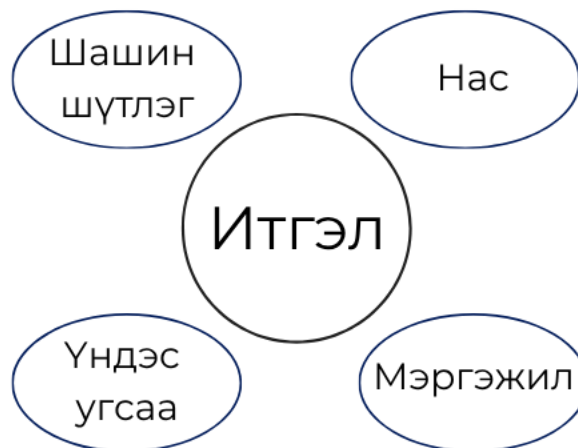
Break away

Matrix

- Шинэ гишүүн элсүүлж ашиг олдог
- Онлайн Matrix хамгийн түгээмэл
- 90% мөнгөө алддаг

Ойр дотно итгэлцлийн онол (Affinity)

- 70% ойр дотны нөлөөгөөр
- 4 зорилтот бүлэг
- Зан төлөвийн асуудал

Зан төлвийн эдийн засгийн онол

Яаралтай нөхцөл

Сэтгэл хөдлөл

Рационал бус

Залилан

- Хүн цаг хугацаанд шахагдаж, сэтгэл нь хөөрсөн (эсвэл айсан) үедээ аюулыг эрүүлээр тунгааж чадалгүй, эрсдэлийг рационал бусаар үнэлдэг

Өнөөгийн нөхцөл байдал

ББСБ болон финтек хэрэглэгчдийн тоо баримт – 2025 оны IV улирал

575

Нийт идэвхтэй ББСБ

2025 IV улирал

82

Финтек апп-тай ББСБ

Бие даасан апп

4.1 сая

Нийт харилцагч

ББСБ-ын хэрэглэгч

96.2%

Финтекийн зээлдэгч: 3.03 сая

Нийт хэрэглэгчид: 3.14 сая

2.9 сая

Интернет хэрэглэгч | хүн амын 81%

5.8 сая

Нийт банкны карт | 32% нь идэвхтэй

521.4 тэрбум

Цахим мөнгө IV улирал | ₮ – 2025 он

ТЭРГҮҮЛЭГЧ ББСБ-ЫН ФИНТЕКУУД

LendMN

1.3 сая+

Pocket.mn

Өргөн хэрэглэгч

StorePay

BNPL шийдэл

AND Global

AI зээл үнэлгээ

Numur

Цахим зээл

Simple.mn

Залуу хэрэглэгч

2025 онд цахим залилангийн улмаас учирсан хохирол 70.5 тэрбум төгрөгт хүрсэн.

Орчны шинжилгээ

Нийт гэмт хэрэг (2025)

49,200 хэрэг

▲ 10.1%

Залилах гэмт хэрэг (2025)

18,200 хэрэг

▲ 4.5%

Цахим залилан (2025)

16,100 хэрэг

▲ 37.4%

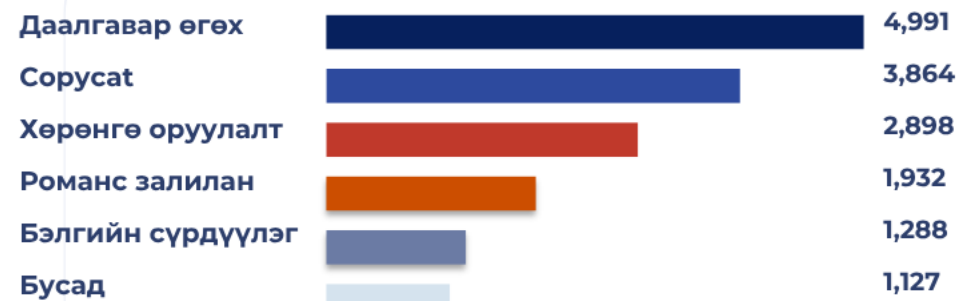
Нийт мөнгөн хохирол (2025)

70.5 тэрбум ₮

▲ 46.2%

Хэргийн нэр	Хохирогч	Хохирол	Механизм
Бэлтэс мөрөн	2,545	45.4 тэрбум	Понзи, сарын 30–100% хүү
Жи-Тайм	12,365	25.8 тэрбум	Пирамид, олон шатлалт
Telegram залилан	619 хэрэг	10.3 тэрбум	Даалгавар - барьцаа
Олон улсын санхүүгийн боломж	3,115	10.2 тэрбум	Өндөр ашгийн амлалт
Хиймэл оюун ухааны залилан	-	≤100 сая	Дуу хоолой / дүрс хуурамчаар дуурайх

Цахим залилангийн хэлбэрүүд (2025)

17.3-р зүйл

Залилах: Торгох, нийтэд тустай ажил хийлгэх, эсвэл 6 сараас 5 жил хүртэл хугацаагаар зорчих эрхийг хязгаарлах, хорих.

17.3.3.1 заалт

Хүндрүүлэх нөхцөл: 5 жилээс 12 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял оногдуулна

26.1-р зүйл

Кибер орчинд хууль бусаар халдах: 2-5 жил хүртэл хугацаагаар хорих ял оногдуулна.

18.6-р зүйл

Мөнгө угаах: Гэмт хэргийн шинж чанараас хамаарч хорих ял болон хөрөнгө хураах арга хэмжээ авна.

Эх сурвалж: ЦЕГ, 2025

СУДАЛГААНЫ ДИЗАЙН

01

ТООН ШИНЖИЛГЭЭ

Quantitative Analyze

- 403 хүний санамсаргүй түүврийн судалгаа (SPSS-26)
- 8 хувьсагч, 32 асуулт Ликертийн 5 онооны шатлал
- Cronbach alpha , Корреляц, Олон хүчин зүйлийн регресс

02

ЧАНАРЫН ШИНЖИЛГЭЭ

Best Practice Theory

- 6 улс: Энэтхэг, Сингапур, БНСУ, Их Британи, Австрали, Бразил
- 5 шалгуур үзүүлэлтээр харьцуулсан шинжилгээ
- Нэгдсэн оноожуулалтын матриц Монголд нутагшуулах үнэлгээ

03

PROTOTYPE

UI/UX Design

- Шийдлийн боломжийг онолын үндэслэлтэй тодорхойлох
- 3 функцийн prototype: Аюулгүй байдлын механизм
- Баталгаажуулалт, мэдэгдэл, Санхүүгийн боловсрол

Судалгааны арга зүй, таамаглал

Судалгааны түүвэр бүрдүүлэлт

403 түүвэр

Үндсэн таамаглалууд:

- H1 (FL): Санхүүгийн мэдлэг нь эрсдэлийг бууруулна.
- H2 (DFC): Дижитал санхүүгийн чадамж нь эрсдэлийг бууруулна.
- H3 (IT): Институцийн итгэл нь эрсдэлийн түвшинд нөлөөлнө.
- H4 (LA): Хууль, эрх зүйн ойлголт нь эрсдэлд нөлөөлнө.
- H5 (SI): Нийгмийн нөлөөлөл нь эрсдэлийг тодорхойлно.
- H6 (FP): Санхүүгийн дарамт нь эрсдэлд нөлөөлөх хүчин зүйл.
- H7 (EDM): Сэтгэл хөдлөлд суурилсан шийдвэр эрсдэлийг нэмэгдүүлнэ.
- H8 (PB): Урьдчилан сэргийлэх зан үйл нь эрсдэлд нөлөөлнө.

Шугаман регрессийн загвар

$$Y = -2.201 - 0.225FL - 0.131DFC + 0.382EDM + 0.726PB + \dots$$

